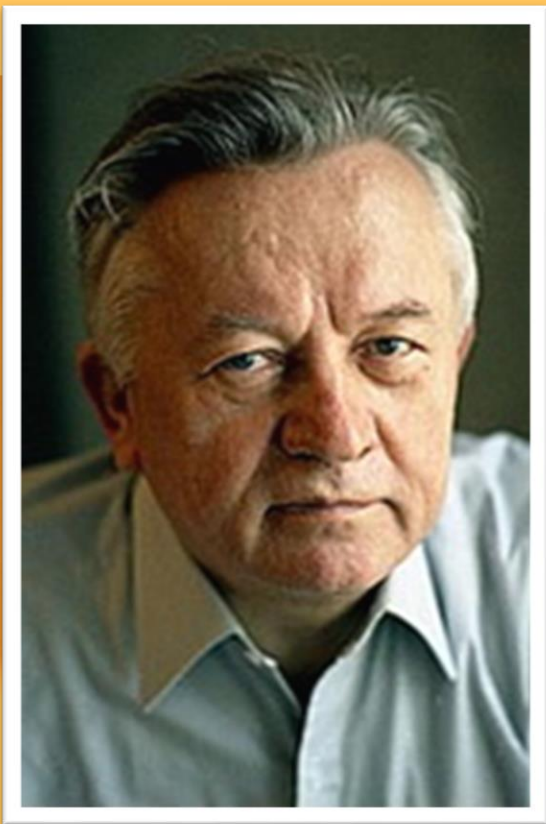

«Голас сумлення і годнасці»

да дня нараджэння І.П. Шамякіна

Празаік, драматург, сцэнарыст, грамадскі і дзяржаўны дзеяч. Народны пісьменнік БССР (1972). Акадэмік АН Беларусі (1994). Герой Сацыялістычнай Працы (1981). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1951), Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа (1968), Дзяржаўнай прэміі БССР у галіне тэатральнага мастацтва, кінематаграфіі, радыё і тэлебачання (1982), Літаратурнай прэміі імя Якуба Коласа (1957), Літаратурнай прэміі Міністэрства абароны СССР (1978), прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва (2002).

Іван Пятровіч Шамякін нарадзіўся 30 студзеня 1921 года ў вёсцы Карма Добрушкага раёна Гомельскай вобласці ў сям'і лесніка, якая размяшчалася на мяжы дзяржаў: Беларусі, Украіны і Расіі. Яго дзяцінства прайшло ў роднай вёсцы. Быць можа, менавіта прыгажосць роднага краю, веданне трох моў і дапамаглі развіць літаратурны дар будучага пісьменніка.

У 1940 годзе ён скончыў Гомельскі тэхнікум будаўнічых матэрыялаў і быў прызваны на службу ў рады Чырвонай Арміі. У гэтым жа годзе, пасля заканчэння вучобы, ажаніўся.

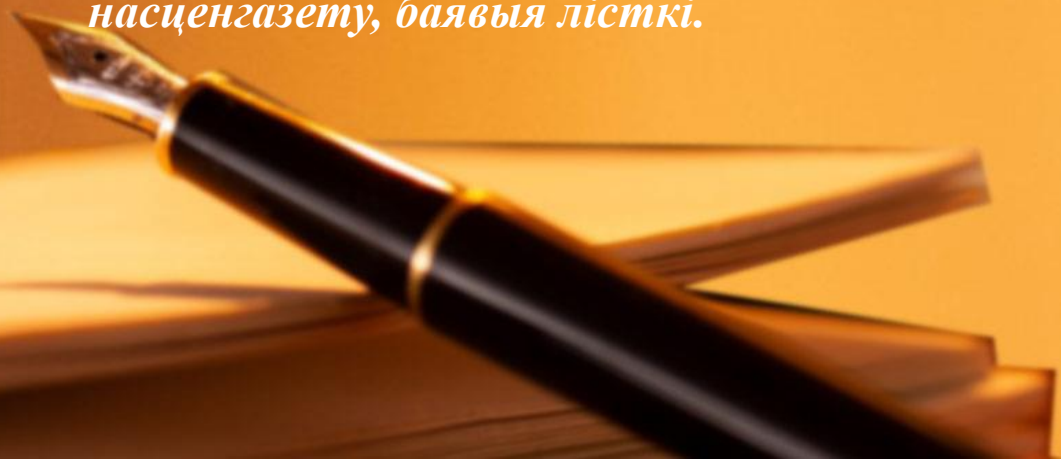
Яго абранніцай стала Марыя Філатовна, з якой пісьменнік быў знаёмы з пятага класа. Шчаслівы шлюб падоўжыўся 58 гадоў. Сваёй жонцы, якая пакінула гэты свет раней за яго, Іван Пятровіч прысвяціў твор «Непаўторная вясна» і «Слаўся, Марыя»

У час Вялікай Айчыннай ваяваў на Поўначы, на Карэльскім фронце, удзельнічаў у баях пад Мурманскам, у вызваленні Польшчы. Адрозніваўся вайсковай доблесцю і немалымі арганізатарскімі здольнасцямі, пра што сведчаць баявыя ўзнагароды, а таксама і тое, што вайну пачаў сяржантам, быў камсамольскім важакom, а ў 1944 годзе стаў камісарам асобнага зенітна-артылерыйскага дывізіёна, афіцэрам-палітпрацаўніком.

Шамякін быў дасведчаным прапагандыстам і цікавым апавядальнікам, таму байцы слухалі яго з задавальненнем. Для начальства ён складаў разнастайныя рапарты, выпускаў насценгазету, баявыя лісткі.

У 1941 годзе напісаў і апублікаваў сваё першае апавяданне «У снежнай пустыні», прысвечаны баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі на Поўначы, дзе ваяваў на пачатку вайны. Друкаваны дэбют адбыўся ў ваенны перыяд у газеце «Гадзінны поўначы». У 1944 годзе напісаў апавяданне на беларускай мове «У снежнай пустыні» (апублікаваны ў 1946 годзе).

Вайсковую частку, у якую ўваходзіў 33-й асобны зенітны дывізіён, у пачатку 1945 года перакінулі ў Польшчу (у Познань), а потым у Нямеччыну. Там, на Одэры, Іван Шамякін і сустрэў Вялікую Перамогу.

Дэмабілізаваўся Іван Шамякін восенню 1945 года. Вярнуўшыся ў родны край, стаў працаваць настаўнікам літаратуры і мовы, вечарамі ў калгасе праводзіў семінары агітатараў. Начамі, жывучы ў паўразбуранай зямлянцы, пры газавай лампе пісаў апавяданні і аповесці пра мінулую вайну. Вучыўся на завочным аддзяленні Гомельскага педагагічнага інстытута імя В.П.Чкалова, скончыў Рэспубліканскую партыйную школу пры ЦК КП (б) Б.

Яшчэ падчас вучобы ў тэхнікуме Іван Шамякін пачаў пісаць вершы. Сам пісьменнік успамінаў, што на пасяджэнні літаратурнага аб'яднання пры газеце «Гомельская праўда» былі раскрытыкаваныя ў пух і прах яго вершы. Тады Шамякін і вырашыў, што паэт з яго не атрымаўся, і ўзяўся за прозу.

Шамякін рана пасталеў на палях бітваў Вялікай Айчыннай вайны. На яе дарогах атрымаў вялікі жыццёвы вопыт. На долю накалення, да якога належыць пісьменнік, выпалі неверагодна цяжкія гістарычныя выпрабаванні. Несмяротныя подзвігі аднагодкаў назаўсёды ўвайшлі ў апавяданні, аповесці і раманы Івана Шамякіна.

У 1947 годзе Іван Шамякін быў прызначаны старшым рэдактарам Беларускага дзяржаўнага выдавецтва, затым быў галоўным рэдактарам альманаха "Советская Айчына». У тым жа годзе стаў членам рэспубліканскай пісьменніцкай арганізацыі.

Больш за дваццаць гадоў працаваў Шамякін у кіраўніцтве Саюза пісьменнікаў БССР. У 1980 - 1992 гадах быў галоўным рэдактарам выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя» імя П.Броўкі.

Іван Шамякін быў таксама і актыўным грамадскім дзеячам. У 1971-1985 гадах ён узначальваў Вярхоўны Савет БССР, неаднаразова абіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР і БССР, быў членам ЦК КПБ, старшынёй Беларускага камітэта абароны міру. У 1963 году наведаў ЗША ў складзе беларускай дэлегацыі на XVIII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, сваё ўражанне ад паездкі ён перадаў у дзённіку "Два месяцы ў Нью-Ёрку».

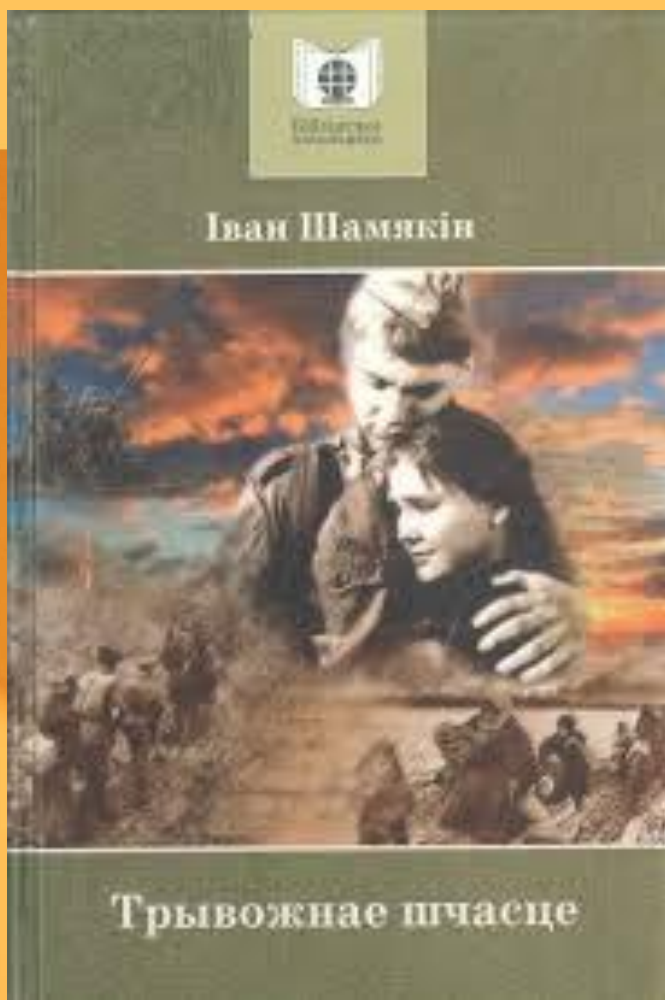
Творчасць Івана Шамякіна апавядае пра нашых сучаснікаў, пра лёс тых, у чыё дзяцінства ўварвалася Вялікая Айчынная вайна і асірацілі іх. Малюючы сваіх герояў, працаўнікоў вёскі, мужнымі і сумленнымі, працавітымі, шчодрымі душэўна, аўтар ставіць у рамане вострыя маральна-этычныя праблемы. Творы пісьменніка забяспечваюцца яго біяграфіяй, жыццёвым і духоўным вопытам, уласцівым яму пачуццём шляху, а таксама бесперапынным рухам самой літаратуры, што ў сваёй сукупнасці таксама знаходзіць адлюстраванне ў яго кнігах.

Адным з першых у савецкай літаратуры ён пачаў распрацоўваць тэму Вялікай Айчыннай вайны. Першы яго апавяданне «У снежнай пусткі», які апавядае пра ваенныя будні, з'явіўся ў 1944 годзе. Тэме вайны было прысвечана і наступнае твор пісьменніка - аповесць «Помста» пра падзеі ваеннага ліхалецця, напісаная ў 1945 годзе і апублікаваная ў часопісе «Полымя».

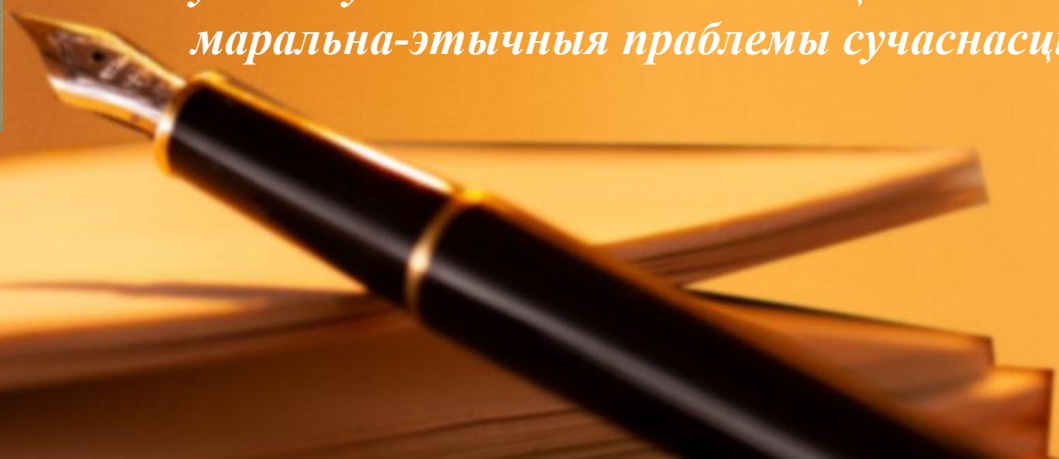
Па раманах і аповесцях Івана Шамякіна можна прасачыць ваенную і пасляваенную гісторыю нашай краіны. Усенародная барацьба супраць фашысцкіх захопнікаў стала тэмай і першага рамана Шамякіна "Глыбокая плынь". Гэта напісаная ў 1948 годзе твор быў высока ацэнена чытачамі і крытыкай.

Перу Івана Шамякіна належыць і самы маштабны ў беларускай літаратуры твор пра вайну - пенталогія «Трывожнае шчасце», заснаваная на фактах з уласнага жыцця пісьменніка і лёсаў яго блізкіх людзей. У гэты цыкл увайшлі кнігі «Непаўторная вясна», «Начныя зарніцы», «Агонь і снег», «Пошукі сустрэчы», «Мост».

Іван Шамякін заўсёды трымаў руку на пульсе часу. Для сваіх твораў ён выбіраў актуальныя пытанні, якія хвалююць грамадства, з усёй сілай таленту і абвостранага грамадзянскага пачуцця ўздымаў найважнейшыя сацыяльныя і маральна-этычныя праблемы сучаснасці.

Раманы "Крыніцы", "Сэрца на далоні", "Снежныя зімы", «Атланты і карыятыды», «Вазьму твой боль» і іншыя кнігі пісьменніка ўвайшлі ў залаты фонд беларускай літаратуры.

У 1990-я гады адна за другой выйшлі ў свет яго аповесці «Сатанінскія тур», «Аповесці Івана Андрэевіча», «Падзенне», «Адна на падмостках», "Бумеранг", у якіх пісьменнік узняў праблему захавання агульначалавечых духоўных і маральных каштоўнасцяў. Выступіў Іван Шамякін і як гісторык. У рамане «Петраград-Брэст» раскрытыя невядомыя старонкі гісторыі. У гістарычным рамане "Вялікая княгіня», напісаным у 1996 годзе, пісьменнік узнімае праблему вяртання да Бога.

Таксама творча, плённа і самааддана народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін працаваў і ў апошнія гады жыцця. Напісаныя ім аповесці «Пошукі прытулку», «Губернатар» сталі яркай з'явай у сучаснай беларускай літаратуры. Многія факты, пакладзеныя ў аснову твораў Івана Шамякіна, былі ўзятыя з самога жыцця. Тэндэнцыя звароту да жыццёвага вопыту асабліва відавочная ў яго дзённікавых запісах «Разважанне на апошнім перагоне».

За раман «Глыбокая плынь» І. П. Шамякіна прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР, а за раманы «Трывожнае шчасце» і «Сэрца на далоні» пісьменніку прысуджана Дзяржаўная прэмія БССР.

Іван Шамякін памёр 14 кастрычніка 2004 года; Прычынай смерці лічыцца моцная туга па жонцы, якая памерла шасцю гадамі раней. Адна з вуліц беларускай сталіцы перайменавана ў гонар беларускага пісьменніка.

На фасадзе дома ў Мінску, дзе Іван Шамякін пражыў 37 гадоў, устаноўлена мемарыяльная дошка; яго імя прысвоена Мазырскаму дзяржаўнаму педагагічнаму ўніверсітэту.

Пра жыццё Івана Шамякіна знятыя дакументальныя фільмы «Пакуль ёсць сіла» і «Імгненні жыцця».

Але галоўнай памяцю пра пісьменніка служаць яго кнігі. Творы Івана Шамякіна, стаўшы класікай беларускай літаратуры, каханыя і сёння.

Імя пісьменніка добра ведаюць як у блізкім, так і далёкім замежжы. Яго кнігі выходзілі на пятнаццаці мовах народаў былога СССР і перакладаліся на польскую, чэшскую, іспанскі, кітайскі і іншыя мовы. Многія творы Івана Шамякіна атрымалі другое жыццё на тэатральных сцэнах і кінаэкранах.

Трапануем ўспомніць фільмы, якія былі зняты па матывах твораў беларускага майстра слова.

1964 - Крыніцы (па матывах рамана "Крыніцы") (рэж. Іосіф Абрамовіч Шўльман, «Беларусьфільм»).

1964 - Сэрца на далоні (па матывах рамана «Сэрца на далоні») (рэж. Віктар Рыгоровіч Карпілов, «Беларускае тэлебачанне»).

1973 - Хлеб пахне порахам (па матывах апавесці «Эшалон у Германію») (рэж. Вячаслаў Аляксандравіч Нікіфараў, «Беларусьфільм»).

1978 - Гандлярка і паэт (экранізацыя апавесці «Гандлярка і паэт») (рэж. Самсон Іосіфавіч Самсонаў, «Масфільм»).

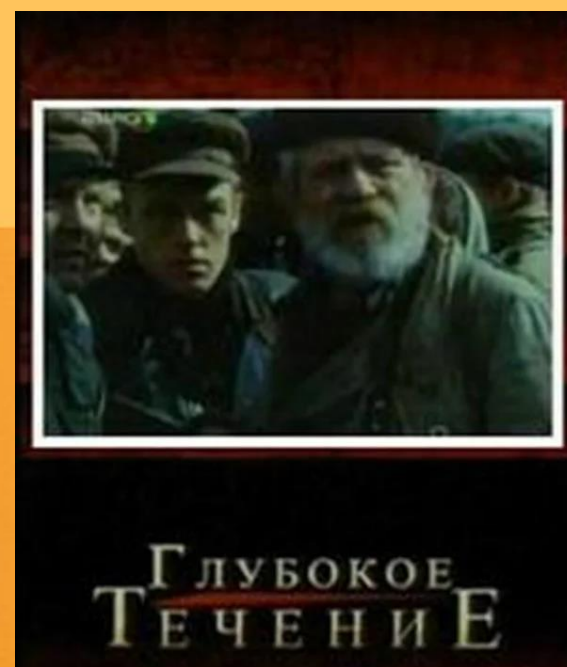
1980 - Атланты і карыятыды (экранізацыя рамана "Атланты і карыятыды») (рэж. Аляксандр Захаравіч Гутковіч, 8 серыі, «Белтелефильм»).

1980 - Вазьму твой боль (па матывах рамана «Вазьму твой боль») (рэж. Міхаіл Мікалаевіч Пташук, «Беларусьфільм»).

1980 - Вясельная ноч (па матывах апавесці «Гандлярка і паэт») (рэж. Аляксандр Якаўлевіч Карпаў, «Беларусьфільм»).

1994 - Эпілог (па матывах апавесцяў І. Шамякіна) (рэж. Ігар Міхайлавіч Дабралюбаў, «Беларусьфільм»).

2005 - Глыбокая плынь (па матывах раманаў «Снежныя зімы» і «Глыбокая плынь») (рэж. Маргарыта Наимовна Касымава і Іван Міхайлавіч Паўлаў, УП "Нацыянальная кінастудыя» Беларусьфільм »).

Дзякуй за ўвагу!

*Матэрыял падрыхтавала:
Юнюшкіна Алена Мікалаеўна
бібліятэкар I кат.
Баркоўская Яна Анатолеўна
бібліятэкар II кат.*

*БІБЛІЯТЭКА УА МДПУ ім. І. П. ШАМЯКИНА
працуе з 8.30 да 17.30
выхадны - субота, нядзеля
санітарны дзень - апошняя пятніца кожнага месяца
адрас: 247760,
Гомельская вобласць,
г. Мазыр,
вул. Студэнцкая, д.28*